

V L A A M S   P A R L E M E N T



Zitting 2002-2003

13 mei 2003

**VERZOEKSCHRIFT**

**betreffende de productie en consumptie van duurzame goederen**

**VERSLAG**

**namens de Commissie voor Leefmilieu, Natuurbehoud en Ruimtelijke Ordening  
uitgebracht door mevrouw Isabel Vertriest en de heer Frans Wymeersch**

*Samenstelling van de commissie :*

*Voorzitter :* de heer Jacques Timmermans.

*Vaste leden :*

de heren Gerald Kindermans, Jan Laurys, Erik Matthijs,  
Jef Van Looy ;

de heer Jacques Devolder, mevrouw Dominique Guns, de  
heren Patrick Lachaert, Paul Wille ;

de heer Jean Geraerts, mevrouw Marleen Van den Eynde,  
de heer Frans Wymeersch ;

de heren Jacky Maes, Jacques Timmermans ;

mevrouw Isabel Vertriest ;

de heer Jos Bex.

*Plaatsvervangers :*

de heer Jos De Meyer, mevrouw Gisèle Gardeyn-Debever,  
de heren Mark Van der Poorten, Jan Verfaillie ;

de heer Louis Bril, mevrouw Anny De Maght-Aelbrecht,  
de heren Guy Sols, Gilbert Van Baelen ;

mevrouw Niki De Gryze, de heren Pieter Huybrechts, Jan  
Penris ;

de heren Bruno Tobback, Jan Van Duppen ;

de heer Johan Malcorps ;

de heer Herman Lauwers.

## INHOUD

	Blz.
1. Procedure .....	4
2. Hoorzitting met de verzoeker .....	4
3. Bespreking .....	5
4. Conclusie .....	8
BIJLAGE : Resolutie Ecologische Voetafdruk van het Scholierenparlement 2002 .....	9

---

DAMES EN HEREN,

De Commissie voor Leefmilieu, Natuurbehoud en Ruimtelijke Ordening behandelde het verzoekschrift van de heer Klaas Fonck op 12 december 2002, 27 maart en 24 april 2003.

## 1. Procedure

Het verzoekschrift van de heer Klaas Fonck werd ingediend op 13 september 2002 en ontvankelijk verklaard op 27 september 2002. Het verzoekschrift werd voor behandeling verwezen naar de Commissie voor Leefmilieu, Natuurbehoud en Ruimtelijke Ordening. Deze commissie besliste de indiener van het verzoekschrift te horen in de commissie op 12 december 2002.

## 2. Hoorzitting met de verzoeker

De heer Klaas Fonck stelt dat het verzoekschrift voortvloeit uit de slotzitting van het Scholierenparlement op 3 mei 2002 in het Vlaams Parlement.

Het Scholierenparlement heeft als doelstelling inzicht te krijgen in mondiale thema's, oplossingen te zoeken en uitspraken te formuleren. Ongeveer 900 scholieren van de derde graad (vijfde en zesde leerjaar) van het secundair onderwijs, verspreid in 23 regionale parlementen, nemen op vrijwillige basis deel aan het Scholierenparlement. Per schooljaar worden acht bijeenkomsten gehouden, waarin een thema wordt uitgediept.

Het basisdossier, dat door het Scholierenparlement wordt besproken, wordt opgesteld door de VZW Globelink en bevat achtergrondinformatie over het thema vanuit verschillende invalshoeken. Typisch voor het Scholierenparlement is volgens de verzoeker dat de scholieren in groepen verschillende rollen spelen, zodat elk thema vanuit verschillende invalshoeken wordt besproken. Het thema 'Ecologie' werd aangepakt vanuit verschillende rollen, zijnde de Verenigde Staten, Europa en verschillende derdewereldbewegingen.

De slotresolutie van het Scholierenparlement 2001-2002 handelt over het thema Ecologische Voetafdruk. In de 23 lokale scholierenparlementen werd er gedurende zes zittingen vanuit de verschillende invalshoeken over het thema gedebatteerd. De jongeren hebben elke zitting voorbereid aan de hand van een dossier. Tijdens de discussie kunnen er moties en amendementen worden ingediend en op het

einde van de zitting wordt er ook gestemd over bepaalde deelaspecten van het thema.

De verwerking van de besluiten van de lokale parlementen gebeurt op een driedaagse waaraan verschillende jongeren uit de regionale parlementen deelnemen. Ze bundelen alle beslissingen die er in heel Vlaanderen zijn genomen in een basistekst, die elk jaar in de slotzitting in het federale en Vlaamse parlement wordt gebruikt om een officiële uitspraak te doen.

Elk jaar worden in de gebouwen van Kamer, Senaat en Vlaams Parlement tijdens de voormiddag parlementsleden en senatoren uitgenodigd om te reageren op de resolutie. In de namiddag van de slotzitting is er een plenaire zitting waarbij er definitief wordt gestemd over de slotresolutie. De kracht van de slotresolutie is dat ze opgesteld is rekening houdend met verschillende partners die in het debat over ecologie een rol kunnen spelen. De tekst is op een vrijblijvende manier opgesteld. Er is met andere woorden niet onderzocht in hoeverre de aanbevelingen relevant zijn voor het beleid, maar dat is precies de vraag die in het verzoekschrift wordt gesteld.

De slotresolutie (zie bijlage bij dit verslag) behandelt drie elementen : energie en klimaat, handel en ontwikkeling, en onze eigen levensstijl.

Wat energie en klimaat betreft, is de eerste bedenking dat internationale verdragen momenteel geen prioriteit zijn voor landen. Het Scholierenparlement vraagt dat internationale wetten worden nageleefd en effectief worden toegepast. Een tweede element is de sociale en ecologische kost, die moet worden verrekend in de consumptieprijs. Het 'footprint label' wordt gezien als een label voor goederen of diensten dat aangeeft wat de werkelijke ecologische en sociale kost is. Daarbij stelt het Scholierenparlement voor om het label te koppelen aan een systeem van belastingen of voordelen voor wie die goederen of diensten aankoopt.

Ook onderzoek naar alternatieve energiebronnen stond op de agenda : tot nog toe was dat een bekommernis van sommige landen, maar van andere dan weer niet. Het Scholierenparlement wil een international orgaan dat dit onderzoek coördineert.

Op het vlak van handel en ontwikkeling wil het Scholierenparlement naar een koppeling van ecologie en duurzame ontwikkeling. Een betere afstemming van import- en exportnormen voor Noord en Zuid, instelling van sociale wetten, belas-

tingen op muntspeculatie en kwijtschelding van schuldenlast kunnen daartoe bijdragen.

Die doelstellingen moeten ook vanuit onze eigen levensstijl worden aangepakt. Volgens het Scholierenparlement kan dat enkel door een integraal beleid met een duidelijke strategie waarin duurzame ontwikkeling centraal staat, door adequate informatie te verstrekken aan burgers en bedrijven over ecologisch consumeren, en door enkel die maatregelen en doelstellingen voorop te stellen die zeker haalbaar zijn.

De indiener van het verzoekschrift besluit zijn beoog met twee specifieke vragen. Welke voorstellen zullen door het Vlaams Parlement worden overgenomen en welke niet? Hoe zijn de overgenomen inhoudelijke elementen uit de slotresolutie beleidsmatig reeds verwerkt of zullen ze in de toekomst worden verwerkt?

### 3. Bespreking

De commissie vraagt op 12 december 2002 een reactie van de minister op de vragen die in het verzoekschrift worden gesteld. In de vergadering van 27 maart 2002 wordt volgend antwoord ter beschikking van de commissie gesteld.

#### *Duurzame ontwikkeling*

De voorstellen van de slotresolutie van het Scholierenparlement gaan volgens de minister, via het concept 'ecologische voetafdruk', uit van het beginsel duurzame ontwikkeling. Het Scholierenparlement doet concrete voorstellen om duurzame ontwikkeling te realiseren.

Duurzame ontwikkeling is een zeer brede beleidsdoelstelling die op zeer uiteenlopende beleidsniveau's (van internationaal tot lokaal) moet worden aangepakt.

De Vlaamse overheid heeft reeds diverse malen bevestigd dat duurzame ontwikkeling ook voor haar het centrale uitgangspunt is. Bewijs daarvan is de regeringsverklaring die duurzame ontwikkeling als een basisprincipe vermeldt.

Binnen verschillende Vlaamse beleidsdomeinen wordt daarom reeds werk gemaakt van initiatieven in functie van duurzame ontwikkeling. Dit blijft niet beperkt tot de Vlaamse overheid zelf. Via initiatieven zoals de samenwerkingsovereenkomsten met de gemeenten, worden ook de lokale overheden gestimuleerd om meer werk te maken van duurzame ontwikkeling. De Top van Johannes-

burg vormt de aanleiding voor een meer structurele uitbouw van het beleid inzake duurzame ontwikkeling door de Vlaamse overheid.

De voorstellen van het Scholierenparlement behoren echter niet altijd, of niet volledig tot de bevoegdheid van het domein leefmilieu of van de Vlaamse overheid. Verscheidene resolutievoorstellen betreffen volledig of gedeeltelijk federale materie (resolutievoorstellen 2, 4, 5 en 7). Het Vlaams Parlement kan deze resolutievoorstellen overmaken aan de federale assemblees.

Het ontwerp van Milieubeleidsplan 2003-2007 bevat volgens de minister de krachtlijnen van het komende milieubeleid en geeft zicht op de bijdrage vanuit het Vlaamse bevoegdheidsdomein leefmilieu aan de realisatie van duurzame ontwikkeling. Ook de beleidsbrief en de beleidsnota Leefmilieu 2003 geven een algemeen overzicht van de lopende en geplande maatregelen.

#### *Voorstel 1 : omzetting internationale verdragen*

Vlaanderen doet volgens de minister als kleine regio relatief veel inspanningen om de totstandkoming van internationale en Europese afspraken op te volgen. Deze akkoorden moeten daarna bekrachtigd worden en in eigen wetgeving omgezet. Bovendien moeten deze verplichtingen daarna ook in de praktijk correct toegepast worden om de problemen effectief op te lossen.

In België is het ondertekenen en het ratificeren van multilaterale leefmilieuverdragen gebonden aan strikte, intern Belgische regels. Deze regels spruiten voort uit de even ingewikkelde als unieke Belgische staatsstructuur, en liggen aan de basis van zeer zware, veeleisende en kwetsbare procedures waarbij verscheidene overheden betrokken zijn. Hoeveel overheden precies betrokken worden en – aansluitend – hoeveel regeringen en parlementen ingeschakeld moeten worden, hangt onder meer af van de kwalificatie die het verdrag toegekend krijgt : exclusief federaal, gemengd, exclusief gewestelijk... Deze procedures nemen doorgaans ook heel wat tijd in beslag.

Door de zware procedures hinkt België soms achterop, vergeleken met andere landen die met kortere, lichtere, meer slagvaardige procedures kunnen werken. Hierdoor kan de foutieve indruk ontstaan van onverschilligheid of onwil.

Door nieuwe werkafspraken worden de procedures volgens de minister nu vlatter ingevuld. Hierdoor wordt de achterstand in de omzetting van ver-

dragen en EU-richtlijnen verder weggewerkt. De concrete realisatie van internationale doelstellingen en instrumenten is een beleidsprioriteit.

De internationale afspraken rond klimaatverandering en energiebeleid worden nauwgezet opgevolgd en uitgevoerd. Zo is het Kyoto-protocol tijdig door het Vlaamse Gewest en België bekrachtigd en werd gestart met de uitvoering ervan door het bijhouden van inventarissen en rapporten, de uitbouw van samenwerkingsstructuren, de opmaak van klimaatactieplannen op nationaal en Vlaams niveau en door tal van concrete maatregelen om de reductiedoelstelling voor broeikasgassen te realiseren.

Ook de Europese Unie heeft al een aantal maatregelen uitgevaardigd die door het Vlaams departement Energie worden uitgevoerd, bijvoorbeeld rond warmtekrachtkoppeling en groene stroomcertificaten. De uitvoering van komende Europese afspraken rond de handel in emissierechten en rond energieprestaties van gebouwen wordt voorbereid.

#### *Voorstel 2 : duurzaamheid in consumptieprijzen*

Het is volgens de minister inderdaad ideaal dat de prijzen van goederen niet alleen de pure productiekosten, maar ook de sociale en ecologische kosten weerspiegelen die met de productie en distributie van het product gepaard gaan. Dit gaat in feite over het 'internaliseren van externe kosten' zodat consumenten en producenten hun consumptie, productie- en investeringsbeslissingen nemen op basis van de totale sociale kostprijs (private kosten + externe kosten). De veroorzaker moet nu niet altijd zelf voor de externe kosten opdraaien en zal er dan in zijn beslissingen geen rekening mee houden.

Deze kosteninternalisatie kan op verschillende manieren worden bewerkstelligd. Het Scholierenparlement stelt een systeem voor van 'footprintlabels' gecombineerd met taksen en bonussen. Dit kan voor een aantal producten interessant zijn, maar het is een onderdeel van het productbeleid en dus vooral een federale bevoegdheid. Ook voor de ingevoerde producten is het moeilijk om op Vlaams niveau in te grijpen en moet de minister verwijzen naar de federale bevoegdheid inzake productbeleid en fiscaliteit.

Maar er zijn ook veel andere manieren om tot een internalisatie van de externe sociale en ecologische kosten te komen. Bijvoorbeeld de uitgebreide wetgeving inzake milieuvergunningen : een bedrijf zal, om aan zijn milieuvergunning te voldoen, bijvoorbeeld moeten investeren in luchtfilters, of zijn oude stookinstallatie vervangen door een vanuit milieu-

oogpunt performanter type. Hierdoor zal er schoner geproduceerd worden en de prijs van deze milieu-investeringen zal altijd in zekere mate doorgerekend worden in de prijs van de geproduceerde goederen. De actualisatie en redelijke verstrenging van de milieureglementering (onder andere om aan de steeds strenger wordende Europese normen te voldoen) is iets waar voortdurend aan gewerkt wordt.

Een ander voorbeeld van kosteninternalisatie is het systeem van milieuheffingen voor afval en afvalwater. Door de recent ingevoerde grondwaterheffing bijvoorbeeld wordt het oppompen van grondwater duurder zodat er zuiniger zal omgesprongen worden met deze schaarse natuurlijke rijkdom. Er liggen voorstellen klaar om de milieuheffingen nog meer sturend te maken en eventueel uit te breiden.

#### *Voorstel 3 : internationaal orgaan voor alternatieve energiebronnen*

Op de top over duurzame ontwikkeling in Johannesburg (eind augustus - begin september 2002) heeft Vlaanderen, via de delegatie van België en de Europese Unie, sterk aangedrongen op duidelijke engagementen inzake alternatieve, hernieuwbare energiebronnen. Jammer genoeg werden in de definitieve tekst van het Implementatieplan van Johannesburg de doelstellingen voor het aandeel van hernieuwbare energie, te ver afgezwakt. Daarom werd aangesloten bij de groep van ongeveer 50 lidstaten van de Verenigde Naties, die de promotie en stimulering van hernieuwbare energie verdergaand blijven steunen.

De EU lanceerde hiervoor een "Gemeenschappelijke Verklaring" van gelijkgezinde landen, die zich wenselijk te verbinden tot een verhoogd gebruik van hernieuwbare energie. Op basis van deze verklaring ontstaat er dus een eerste internationale structuur rond hernieuwbare energie. Er wordt verwacht dat dit, naar het voorbeeld van de Kyoto-akkoorden, in de toekomst zal uitgroeien tot meer formele en bindende afspraken en structuren. Vlaanderen zal zich daar blijven voor inzetten.

#### *Voorstel 4 : import en export uit het Zuiden*

Heel wat paragrafen in het Implementatieplan dat werd goedgekeurd in Johannesburg handelen over de afbouw van handelsversturende subsidies en belastingen. Onder meer de federale premier van België bracht de kwestie van de exportsubsidies ter sprake tijdens de Top van Johannesburg. Tevens bracht België, onder impuls van het Vlaamse Ge-

west, de vraag naar de afbouw van exportsubsidies ten voordele van andere vormen van inkomenssteun voor Europese landbouwers (plattelandontwikkeling) op de agenda van de Europese Ministerraad voor Landbouw.

Ook de sociale kwaliteitsnormen komen uitvoerig aan bod in het implementatieplan (onder meer de aanpak van de kinderarbeid en het verbeteren van de werkomstandigheden). Deze sociale normen zijn vooral een federale bevoegdheid.

Belastingen op muntspeculaties vallen ook volledig onder de federale bevoegdheid.

#### *Voorstel 5 : schuldenlast Derde Wereld*

Het verstrekken van leningen en het kwijtschelden van de schuldenlast van de Derde Wereld zijn typisch federale bevoegdheden : ontwikkelingssamenwerking en buitenlandse zaken.

#### *Voorstel 6-8 : informatie over energie en afval*

Er zijn reeds vele initiatieven genomen om het milieubewustzijn te bevorderen en de mensen aan te zetten tot een meer milieuvriendelijk gedrag. In het Milieubeleidsplan wordt daarom ruime aandacht gegeven aan communicatie als sociaal instrument.

Diverse informatie- en sensibilisatiecampagnes worden nog gelanceerd in functie van duurzaam energiegebruik en afvalpreventie.

Natuur- en Milieueducatie (NME) wordt hiervoor als instrument reeds ten volle ingezet in het project Milieuzorg op School (MOS) waarin onder andere "afvalpreventie" en "energie" als thema zijn opgenomen. MOS is een project dat zich richt naar het hele Vlaamse onderwijs van kleuter- tot en met hogeschool.

Het NME-beleid wordt in de toekomst verder geïntensifieerd naar niet-schoolse doelgroepen, o.a. jeugd, socio-culturele sector, burger/gezinnen, landbouw, ... Een actieprogramma naar de jeugdsector en naar gezinnen is in overleg met de sectoren in opmaak zodat binnenkort een aantal nieuwe initiatieven van start kunnen gaan.

Over de energie- en afvalproblematiek worden burgers en bedrijven reeds lange tijd geïnformeerd vanuit het milieubeleid. Het zijn immers dankbare onderwerpen omdat ze zeer zichtbare kostenposten zijn waar financiële winst vaak samenloopt met milieuwinst. Echter, niet alle mensen of bedrijven zijn door louter informatie te 'overtuigen' om zich

meer milieuvriendelijk te gedragen. Om een echte sensibiliserende en gedragsveranderende werking te hebben, zo is gebleken, moet informatie gecombineerd worden met andere middelen. Daarom wint de gedachte geleidelijk meer veld dat zinvolle milieucommunicatie het best lukt als daar tegelijk bijvoorbeeld een financiële aansporing of een strenger handhavingsbeleid aan gekoppeld wordt. Daarom wordt bij de opbouw van het nieuwe Vlaamse 'ministerie' van milieu en natuur ook zeer sterk de nadruk gelegd op een goede samenwerking tussen de verantwoordelijken voor de milieucommunicatie en voor de meer juridische en economische beleidsontwikkelingen. Dat vormt een belangrijk stuk van een vernieuwd 'doelgroepenbeleid'. Het is ook de bedoeling om voor elke 'doelgroep' een goede vorm van betrokkenheid bij het beleid te creëren zodat de uitvoerbaarheid van het milieubeleid nog beter kan gegarandeerd worden.

Inzake loutere informatie zijn er ook belangrijke verbeteringen in de maak : de elektronische middelen bieden zeer veel mogelijkheden om de geknippte informatie aan de geïnteresseerden aan te bieden. Er is een groot aantal bronnen van informatie binnen de Vlaamse milieuoverheid over milieu en afvalkwesities. Enkele eerstelijnsdiensten kunnen de geïnteresseerden actief meehelpen om specifieke informatie te vinden. De minister denkt daarbij aan de Vlaamse Infolijn, het Steunpunt en Informatiecentrum voor Preventie van afval en emissies (STIP) bij de Openbare Vlaamse Afvalstoffenmaatschappij (OVAM), het Waterloket gehuisvest bij de Vlaamse Milieumaatschappij (VMM), de website van het energie- en milieuinformatiesysteem voor het Vlaamse Gewest (EMIS) ... De nieuwe milieuportaalsite ([www.milieuinfo.be](http://www.milieuinfo.be)) vormt een goede wegwijzer voor starters.

De OVAM heeft reeds een lange traditie in het verspreiden van afvalgerelateerde informatie naar burgers en bedrijven. Vroeger was dat voornamelijk via brochures, affiches en publicaties. Nu worden ook meer en meer media gebruikt zoals internet, reclameborden en televisie. Via al deze media wordt geprobeerd burgers en bedrijven te sensibiliseren en te informeren over de thema's die op dat moment van belang zijn. Het kan daarbij gaan om thema's zoals selectieve inzameling, afvalpreventie, compost, ecodesign, milieuvriendelijk consumeren, enz.

Binnen OVAM is het STIP (Steunpunt en Informatiecentrum voor preventie van afval en emissies) specifiek met afvalpreventie bezig. Op de website ([www.stip.ovam.be](http://www.stip.ovam.be)) staan heel wat tips, voorbeelden, goede praktijken, ...

Wat het aspect energie betreft, staat bijvoorbeeld de afdeling Natuurlijke Rijkdommen en Energie (ANRE) van het ministerie van de Vlaamse Gemeenschap in voor het ruim verspreiden van informatie (www.energiesparen.be). Uiteraard communiceren de energieleveranciers zelf ook over het thema.

De Schoolkoopwijzer (www.schoolkoopwijzer.be) biedt praktische informatie over de aankoop van milieuvriendelijke producten door scholen. Deze succesvolle website van de Bond Beter Leefmilieu (BBL) wordt verder ontwikkeld en geactualiseerd. Er zijn reeds plannen voor uitbreiding naar andere aankoopvelden en de ontwikkeling van een 'duurzame koopwijzer' voor de jeugdsector, de gezinnen en de sociaal-culturele sector wordt voorbereid.

*Voorstel 7 en 9 : de productie en consumptie van duurzame goederen en diensten moet gepromoot en financieel aantrekkelijk gemaakt worden*

*i. productie van duurzame goederen :*

De Vlaamse overheid beseft meer en meer dat afval- en emissiepreventie op procesvlak alleen niet zal volstaan om te komen tot een duurzame ontwikkeling. Door reeds bij het ontwerpen van de producten rekening te houden met milieuaspecten kunnen veel milieuproblemen worden vermeden.

Daarom werd er in oktober 2001 het Vlaams infopunt ecodesign (Factor 10) opgericht. De bedoeling van het initiatief is om bedrijven en ontwerpers te helpen bij het milieugericht ontwerpen van producten.

Sinds kort is er door het Instituut voor de aanmoediging van Innovatie door Wetenschap en Technologie in Vlaanderen (IWT) een subsidieregeling uitgewerkt die bedrijven ondersteunt in het ontwikkelen van duurzame producten.

*ii. consumptie van duurzame goederen :*

In 2002 werd door de OVAM het handboek "Milieuvriendelijk consumeren – tien productgroepen kritisch bekeken" uitgebracht. In het uitgebreide werk wordt ingegaan op de elementen die van belang zijn bij het selecteren van milieuvriendelijke producten. Ook andere initiatieven richten zich op hetzelfde thema, zoals bijvoorbeeld de reeds vermelde Schoolkoopwijzer van de BBL, het project "Ik kleur mijn schooljaar groen" en de ondersteuning geboden door het STIP inzake milieuvriendelijke overheidsaankopen in het kader van de sa-

menwerkingsovereenkomst met de lokale besturen.

#### 4. Conclusie

Op voorstel van de heer Jacques Timmermans, commissievoorzitter, sluit de commissie zich in de vergadering van 24 april 2003 aan bij het antwoord van de minister op de in het verzoekschrift gestelde vragen.

Mevrouw Isabel Vertriest, verslaggever, kondigt aan een voorstel van resolutie te willen indienen om de resolutie van het Scholierenparlement kracht bij te zetten.

*De verslaggevers,*

*De voorzitter,*

Isabel VERTRIEST      Jacques TIMMERMANS  
Frans WYMEERSCH



**BIJLAGE**

Resolutie Ecologische Voetafdruk van het Scholierenparlement 2002

## RESOLUTIE NA STEMMING: ECOLOGISCHE VOETAFDruk

### Inleiding

Wij, scholierenparlementariërs, hebben tijdens het schooljaar 2001-2002 gewerkt rond het thema Ecologische Voetafdruk. We zijn tot de conclusie gekomen dat, om toekomstige generaties een zo gunstig mogelijke toekomst te garanderen, er een eind moet komen aan de uitbuiting van mensen en van onze planeet. Gedurende onze discussies hebben we gemerkt dat we niet enkel op internationaal of nationaal niveau, maar ook in onze directe leefomgeving kunnen bijdragen tot deze doelstelling.

### Energie en klimaat

Wij stellen vast dat er te weinig gebruik gemaakt wordt van alternatieve energiebronnen. Dit komt omdat duurzame energie nog steeds economisch oninteressant is. Dit zorgt ervoor dat mensen en bedrijven te veel niet-duurzame energiebronnen gebruiken. Daarbij komt nog dat internationale afspraken hierover niet of oneerlijk worden nageleefd. Wij concluderen hieruit dat de aanpak van milieuvervuiling voor vele landen geen prioriteit is. Om deze situatie te verbeteren, moeten de internationale verdragen rond dit thema worden omgezet in een 13 nationale wetgeving.

Wij eisen dat de sociale en ecologische kost in de consumptieprijs verrekend wordt. Wij opteren voor een "footprintlabel" dat zowel op binnenlandse als ingevoerde producten wordt toegepast. Op basis van objectieve en transparante criteria geeft dit label de sociale en ecologische druk weer waarbinnen het product tot stand kwam. De labelling wordt gekoppeld aan een systeem van taksen en bonussen waarbij producent en consument gestimuleerd worden tot duurzaam gedrag.

Er zou ook een onafhankelijk internationaal orgaan opgericht moeten worden met als taak het aanmoedigen 17 en coördineren van internationale samenwerking bij het onderzoek naar alternatieve energiebronnen.

### Handel en ontwikkeling

Als we naar de huidige globalisering kijken die het Noorden nastreeft, merken we dat deze gekenmerkt wordt door een protectionisme dat de economie en ook de ontwikkeling van het Zuiden in het gedrang brengt. Deze oneerlijke globalisering zorgt ervoor dat het Zuiden op vele vlakken uitgesloten wordt.

Om het systeem te verbeteren zouden een verregaande samenwerking tussen Noord en Zuid en het Uitwisselen van knowhow nodig zijn. Daarnaast moet er ook meer werk gemaakt worden van het opleggen van betere normen wat betreft import en export voor Noord én Zuid, sociale wetten op het productieproces en een belasting op muntspeculatie die ten goede komt van het Zuiden.

Een eenmalige volledige kwijtschelding van de schuldenlast en een enkelvoudige intrest op nieuwe leningen kan een belangrijke stap zijn in dit proces.

### Onze eigen levensstijl

Als we naar ons eigen leven kijken, moeten we vaststellen dat we verkwistend omspringen met energie en andere grondstoffen zoals drinkbaar water. Ook wordt er te weinig gebruik gemaakt van milieuvriendelijke materialen. Dit brengt een enorm afvalprobleem met zich mee.

- 1 Milieumaatregelen zijn nooit een bewuste keuze maar zoethouders binnen het politieke spel (vb.: ecotaks). Duurzame ontwikkeling houdt echter meer in. Er is nood aan een integraal beleid (een totaalpakket<sup>1</sup>) met een duidelijke strategie waarin duurzame ontwikkeling centraal staat;
- 2 We vinden dat burgers en bedrijven geïnformeerd moeten worden over het energie- en afvalprobleem; Daarnaast moet de productie en consumptie van duurzame goederen en diensten gepromoot en financieel aantrekkelijk gemaakt worden;
- 3 Een geleidelijke omschakeling en haalbare maatregelen zijn, samen met effectieve controle en voldoende informatie, essentieel om te werken aan een gedragswijziging waardoor iedereen zijn verantwoordelijkheid opneemt.

### Besluit

Als we dit alles zien, is het duidelijk dat er dringend iets moet gebeuren in onze samenleving. Het kan zo gewoon niet verder. We vervuilen onze leefwereld en buiten het Zuiden verder uit. Als we niet snel iets ondernemen dan is de hele discussie over duurzame ontwikkeling tevergeefs geweest. Gelukkig is er een lichtpuntje aan de horizon. Het feit dat wij, jongeren, tot deze inzichten zijn gekomen is een duidelijk teken dat de gedachte van duurzame ontwikkeling toch leeft bij de komende generaties. Willen we dit avontuur echter tot een goed eind brengen moeten we ophouden met het discussiëren over termen, maar concrete maatregelen treffen.

<sup>1</sup> Het aanmoedigen van het gebruik van openbaar vervoer; promoten van duurzame verwarmingssystemen; stimuleren van duurzame systemen om energie op te wekken; erop toezien dat ecologische wetten nageleefd worden; het afschaffen van brik; verplicht gebruik van hout met een FSC-label; het in omloop brengen van makkelijkere recycleerbare materialen; het verplichten van afvalsortering en gescheiden verwerking van afval; aanmoedigen en ontwikkelen van methodes om zoveel mogelijk afval thuis te verwerken;...